

Nahrani me z besedami

Špela Barlič

Celovečerni prvenec Martina Turka, v Trstu rojenega režiserja mlajše generacije, je imel, še preden je sploh pristal na filmskem traku, za sabo že kar nekaj kilometrov. Osnutek scenarija in dober predhodni vtis – Turk je v Cannesu nase opozoril že s kratkim filmom *Vsaki dan ni vsak dan* (2008), ki je bil kot prvi slovenski film predvajan v tamkajšnjem programu Štirinajst dni režiserjev – sta režiserju prislужila podporo canske žirije, ki je pod vodstvom direktorja festivala Gillesa Jacoba med več kot dvesto prijavljenimi režiserji prvih in drugih filmov s celega sveta Turka skupaj s petimi drugimi perspektivnimi mladimi režiserji vzela pod svoje okrilje in mu omogočila nadaljnji razvoj scenarija v okviru pariške rezidence Cinefondation.

V tem kreativnem okolju je nastala kompleksna zgodba o raztrgani družini, ki jo nenadno izginotje sina Roberta prisili, da vsaj za čas iskanja pogrešanca stisne zobe, pozabi na svoja nesoglasja in se poveže z namenom doseganja skupnega cilja. Arhitekt Matej po desetih letih brez kakršnihkoli stikov prejme klic očeta, da je njegov rahlo čudaški brat Robert, ki se že dlje časa obsedeno trudi rekonstruirati Kristusovo pisavo, odpotoval v Italijo in

izginil neznanokam. Matej in njegov oče Janez se odpravita po njegovih sledih, medtem pa se Matejeva žena Ana in hči Veronika preselita na vas, k Matejevi mami Irini, ki boleha za demenco in potrebuje stalen nadzor.

Film *Nahrani me z besedami* (2012) od samega začetka prežema občutek nečesa skrivnostnega, grozljivega, zlovešnega. Zgodba o iskanju Roberta se giblje skozi kadre s suspensom in z atmosfero misterioznega trilerja. Skrivnostno ozračje v veliki meri določa že zadržano hladna barvna skala slike, še bolj pa natančno oblikovani, strateško umeščeni in nasploh močno poudarjeni elementi zvočne pokrajine filma – pomenljiv je že zvonec Matejevega mobitela, ki se oglašja z nervoznim tik-takanjem, kot da bi hotel dati dogajanje ritem in zven tempirane bombe.

Martin Turk je v svojem prvem celovečercu demonstriral dobro vajo v slogu – uporabil je logiko in estetiko žanra, toda če boste zgodbo gledali le skozi perspektivo misterioznega trilerja, vas bo, bolj kot bo šla h koncu, vedno bolj jezila z naivnostjo in neprepričljivim razvojem dogodkov. Matej in Janez Robertu sledita kot dva prekaljena detektiva, ki natanko

vesta, katerem indicu je vredno slediti in kateremu ne ter koga povprašati za nadaljnje smernice, če že ne kot dva lovka psa, ki lahko njegovo sled zavohata skozi kilometre goste podrasti. V filmu je tudi kup dogodkov, ki za razvoj zgodbe na prvi pogled nimajo posebnega pomena, pomagajo pa sintetizirati napetost in umetno ustvarjati občutek skrivnosti, groze in slutnje bližajoče se nesreče. Prvi tak prizor je postavljen že na začetek filma, kjer neznani moški brez razloga bolšči v Mateja, medtem ko ta sedi na klopci v parku in se pogovarja po telefonu; podobno velja za lažni preplah v mrtvašnici in lovljenje po tržaški tržnici. Smer »misteriozni triler« se korak za korakom izkaže za slepo ulico, toda nikjer ne piše, da je to smer, ki ji morate slediti. V resnici je edini način, da »rešite« film, to, da neke na sredini radikalno zasukate optiko in ga začnete gledati kot kompleksno družinsko dramo, v njeno središče pa namesto iskanja izgubljenega sina postavite razpiranje različnih dimenzij problematičnih odnosov med glavnimi liki.

Če na hitro preletimo Turkovo dose-danje delo, bomo videli, da so težavni družinski in nasploh medosebni odnosi osrednje zanimanje njegovega (za mla-

dega režiserja sploh ne skromnega) filmskega opusa. Filmi, kot so *Rezina življenja* (2006), *Vsakdan ni vsak dan*, *Robutanje koruze* (2009) in srednjemetražni *Soba 408* (2009), se vsi na tak ali drugačen način dotikajo tem odtujenosti, osamljenosti in kroničnega pomanjkanja pristne komunikacije. Kljub temu da so Turkovi filmi načeloma sila redkobesedni in da daje režiser, zavezan predvsem govoric vizualnega, prednost pomenljivim gestam in pogledom pred dialogi, njegovi protagonisti najbolj kličejo prav po tem, da bi jih nekdo »nahrnil z besedami«, da bi pretrgal molk, da bi prek praznine, ki zeva med njimi in okolico, naposled pljusknili zamolčani očitki, strahovi in trpke misli, ki prav s svojo neizrečenostjo najbolj nazirajo družbeno in družinsko tkivo.

Nahrani me z besedami nadaljuje pot, ki jo je Turk začrtal z zgodnejšimi filmi, le da naredi kar nekaj velikih korakov naprej v svoji vsebinski in formalni ambicioznosti. To je seveda povsem razumljivo, saj gre za režiserjev prvi celovečerec, a Turk sestavi zares izjemno kompleksno filmsko teksturo, ki komunicira na številnih različnih ravneh. Glavna tema je ponovno težavnost komunikacije, ki se simbolno zgosti že v zamegljeni uvodni podobi, kjer Robert svojemu odsevu v ogledalu meče besede, namenjene očetu. Motiv komunikacijskih šumov povzema tudi vrsta drugih detajlov, od naslova preko uporabe tujega jezika v filmu do tega, da med telefonskimi klici vedno slišimo le eno stran pogovora.

V tej luči postane jasnejša tudi tridelna struktura zgodbe. Film je namreč zastavljen kot triptih, kot mozaik treh zgodb, ki se odvijajo sočasno in tvorijo celoto, a so hkrati tudi ostro ločene (tudi formalno, s podnaslovi), imajo različne tonalitete in protagoniste, med njim pa so, večinoma preko telefonskih pogovorov, vzpostavljeni bežni vsebinski preliv, ki gledalcu omogočijo, da se časovno orientira in zapopade sočasnost dogajanja. Prvi del, ki nosi naslov *Iskanje preteklosti*, je postavljen v urbano okolje in v ospredje postavlja odnos med Matejem in njegovim očetom, v drugem delu, naslovljenem *Izguba sedanjosti*, se v vaškem okolju odvija druge vrste drama med liki treh generacij žensk (med Ano, njeno hčerko in Matejevo dementno mamo), v tretjem

delu, *Odkrivanje prihodnosti*, pa v tujem mestu Robert preigrava svojo igro z, najverjetneje fantazmatskim, italijanskim klošarjem.

Prvi del je realističen, s fokusom na preteklosti (v njem ponovno privre na dan skrhan odnos med očetom in sinom, ki ga je pred desetletjem dokončno pokopal usodni spor glede brata), v drugem delu, ki pripada sedanjosti (Ana, njena tašča in Veronika nimajo nobene prtljage iz preteklosti – njihovi kratki stiki so produkt situacije v realnem času), se realizem začne mešati z mistiko, tretji del pa povsem pripada mističnemu in dodobra zabriše mejo med resničnim in namišljenim, obenem pa s svojim odprtim koncem, ki pri naša možnost za nov začetek in ponovno vzpostavitev odnosov med očetom in njegovim sinovoma, že gleda v prihodnost.

Kot da niso stvari že dovolj zapletene, Turk dodaten pomenski sloj nanese še z izborom igralcev (v filmu imamo dva realna starševska para: Borisa Cavazzo in njegovega sina Sebastijana ter Mašo Derganc in njeno hči Izo Veselko) in z zrcaljenjem obeh starševskih parov v filmu – zaščitniško vedenje Ane do njene hčerke namreč zelo spominja na posesivno vedenje Janeza do obeh sinov. Ta pomenski vozel spet odpira nove možnosti za interpretacijo, a naj bo na tem mestu zaenkrat dovolj. *Nahrani me z besedami* morda ne bo največji hit letošnje domače filmske bere, zagotovo pa je eden najbolj intrigantnih filmov sezone, ki ponuja mnogo možnosti različnih branj in analitične kombinatorike.